

“A Cultura, feia una mica de por”

Albert Manent (Premià de Dalt, Maresme, 1930) va ser, a proposta de Max Cahner, director general de Difusió Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat. És autor de la *Crònica política del Departament de Cultura (1980-1988)* (2010).

—**On i quan coneixeu Max Cahner?**

—L'any 1952, a la universitat. Jo estava assegut en un banc del pati i un estudiant de dret, Albert Salvany, del qual no sé res més, em va dir, “mira, ara arriba l'alemany catalanista”. Tenia 16 anys i jo, 21. De seguida vam intimar. Jo vaig ser el seu mestre i guia i al final seria el seu deixeble. Vaig acompanyar-lo a veure intel·lectuals de prestigi com Riba, Aramon, Abadal, Rubió, el doctor Cardó, Ferran Soldevila, i d'altres. I a partir d'aquestes visites va connectar amb els Estudis Universitaris Catalans. La secretària, Montserrat Martí, era una persona de molts enllaços, que a Max li van servir per a conèixer més gent, com Josep Benet. Sobtava, en els nuclis de la resistència cultural, trobar un catalanista de nom alemany. I ja mostrava que era un prodigi de memòria. Coneixia tots els municipis de Catalunya i, a més, tots els agregats.

—**No estudiaria pas filosofia i lletres o dret, sinó químiques.**

—Perquè el pare tenia un negoci de pintures, a Badalona. Havia començat dret però no va continuar. Quan era conseller, un dia parlant em va dir que no tenia el títol de químic perquè li faltava una assignatura. “No fotem de classe”. I va anar-hi. A les set del matí. I així va acabar la carrera. La seva força de voluntat era extraordinària.

—**Us vèieu sovint, de joves?**

—Molt sovint. Jo vaig estar malalt, el 1954-55, per un problema pulmonar, i em venia a veure cada dia. Em feia servir no diré de mestre, sinó de *connaisseur* de moltes coses. I també m'explicava coses que desconeixia.

De ben jove, Max Cahner va impressionar fortament Albert Manent, sis anys més gran. Van treballar junts al Departament de Cultura.

Albert Manent va passar, amb els anys, de mestre a deixeble de Max Cahner.

Amb pocs anys es va fer un gruix cultural. Una cosa que no s'ha dit gaire és que una tia seva que treballava a can Gili, germana de la mare, li deixava llibres, i això va influir en la seva catalanització. M'ho va explicar ell.

—**El seu amic d'infantesa, Jordi Maluquer Bonet, director del diari *Avui* del 1977 al 1982, any que fou nomenat per Cahner director general de Cinema, Música i Teatre, em va dir que ell va obrir els ulls d'en Cahner a la realitat catalana.**

—Sí. Devia ser poca cosa, però, perquè eren petits. En Max devia sentir les discussions de can Maluquer, amb

el pare. En Maluquer és de 1935 i en Max, de 1936. Sí, hi va influir. Una de les persones que influiria més en Max va ser Josep Benet, en especial l'època que, amb Ramon Bastardes, impulsen *Serra d'Or* i funden Edicions 62. Cahner i Bastardes furgaven per trobar plataformes escrites en català i van trobar *Germinabit*, el butlletí dels escolans de Montserrat, i *Serra d'Or*, el dels treballadors. Van convèncer l'abat Escarré de fer una sola revista i el 1959, a finals d'any, apareix el primer número de la nova etapa de *Serra d'Or*. I llavors ja empalmen amb Edicions 62. Agafen una bona època. Fins

feia poc el llibre català, i sobretot les traduccions, patia moltes restriccions a censura, en comparació de les traduccions castellanes, i el ministre Fraga, després d'una acció del falangista catalanista –si això és possible– Francesc Galí Duffour, poeta i crític d'art que havia patit molt durant la guerra, va optar per ser més condescendent. Galí Duffour es va queixar a Carlos Robles Piquer, director general d'Informació, que no es pogués traduir al català tot el que demanaven els editors i Robles Piquer, d'acord amb Fraga, va dir que tot el que es traduís al castellà es pogués fer en català. Galí Duffour feia versos en català.

—**Vàreu intervenir de cap manera en la fundació d'Edicions 62?**

—No. Potser els vaig fer algunes suggerències.

—**L'època no va ser gens bona, per a l'elaboració de l'Enciclopèdia. A Cahner se li'n va anar de les mans.**

—Hi havia grups marxistes entre els redactors que lluitaven contra l'Enciclopèdia perquè pensaven que lluitaven contra la burgesia catalana. Eren víctimes de les assemblees. Per culpa d'aquella agitació hi havia redactors que escrivia 30 línies a la setmana.

—**Feu cap tasca concreta, amb Max Cahner, abans que no us cridi a la Generalitat?**

—El 1956 publiquem un número de la *Revista de Catalunya*. Es va imprimir al Brasil. Una cosa romàntica. En Triadú, ell i potser en Pedrolo, ens van reunir a casa nostra per preparar-lo. Max el va corregir.

—**Vàreu intervenir des del primer moment en la constitució del Departament de Cultura?**

—Sí. Ell va cridar-me a mi, l'Agustí Pons, en Sans Travé, l'Aina Moll... Però li faltava un secretari general i en Roca va suggerir una persona magnífica, l'advocat Lluís de Carreras, fill de Narcís de Carreras. Ens resolía molts problemes. Com a cap de gabinet jurídic va agafar el valencià Miquel Vilar, de la línia Eliseu, un home de moltes idees.

—**El president Pujol va orientar Cahner?**

—En Max em va dir que no li va donar cap consigna. Li havia ofert el càrrec abans de les eleccions, un dia

que va anar amb bicicleta de Premià a Sant Vicenç de Montalt. Però en Max no es va fer gaires il·lusions, perquè ningú no pensava que Pujol les guanyaria. Els socialistes havien triomfat a les generals, a Catalunya, i Raventós pensava obtenir-hi la presidència de la Generalitat. En Max va elaborar un projecte de com havia de ser el Departament. El va escriure. La feina va consistir a fer un edifici de moltes plantes sense fonaments, o amb pocs fonaments. I per això va caldre treballar tant.

—**Con descriuríeu l'ambient que es vivia al Departament?**

—Allò semblava una caserna. Max feia una mica de por, perquè estava tan embalat... Li vaig dir un dia: "Tu ets una locomotora, nosaltres anem a peu". S'hi passava el dia, al Departament. El dilluns, en la reunió setmanal, renyava aquells que no havien fet els

“La seva vocació era la d'erudit. Per això s'entenia tan bé amb Rubió, Aramon i Coromines”

deures. Era molt exigent. Tenia una forta capacitat de resistència. Era un miura! Tenia un caràcter difícil. Era geniüt. Però en el tracte personal era molt afectuós. Els meus fills se l'estimaven molt. Va ser padrí del gran. Els caps de setmana ens queien a sobre festes majors, setmanes culturals, centenaris... Estàvem esgotats. I va arribar un moment que en Max també va patir cansament i va decidir que havíem de fer un dia de festa la setmana.

—**A vós us tocava especialment, la feina dels caps de setmana, perquè us ocupàveu de la cultura popular.**

—En efecte.

—**Hi havia gaire favoritisme partidista?**

—Us explicaré una anècdota personal. Jo donava moltes subvencions als ajuntaments i una vegada en vaig donar tres de cop a un municipi del

Bages perquè havien presentat tres projectes de pes. La secretària em va comentar: "Deu ser de Convergència, l'ajuntament". I jo li vaig contestar: "No, maca, és del PSUC". Ja no em va fer mai més cap comentari. En Max, com que vaig agafar *abertzales*, atès que m'ocupava de la cultura popular, tenia por que no ens desviéssim. Però no va haver-hi cap problema. Vaig agafar en Pere Baltà, que va fer molta feina. Una de les coses importants va ser que les colles de la mateixa línia i activitat, com esbarts, teatre *amateur* i castellers, s'associessin i es coordinessin.

—**De tots els nombrosos àmbits del Departament, n'hi havia cap que el preocupés especialment?**

—Vigilava molt que funcionés el servei del llibre. I vetllava molt per les transferències, que no es quedessin amb una competència que era nostra.

—**Una vegada deixa el Departament de Cultura, Max Cahner acumula diversos càrrecs i tasques, ben diversos, del teatral al periodístic i a l'estrictament polític, i quan els va perdent o deixant, només li queda la tasca erudita, que a la universitat, tot i ser-ne professor, no va poder desenvolupar. Penseu que era un erudit vocacional, finalment?**

—Sí. Quan el 1986 reprèn la *Revista de Catalunya*, li vaig deixar la col·lecció. Se la va emportar a casa i la va llegir tota. I llavors es va aficionar a col·leccionar manuscrits i impresos antics, inèdits i desconeguts, en general, que han donat com a resultat els diversos volums de la sèrie *Literatura de la revolució i la contrarevolució*. Un deixeble seu, Joan Tres, va treballar d'acord amb ell i l'acabarà. Serà com un testament. Per telèfon m'explicava si havia fet una troballa interessant, com la identificació del personatge que s'amagava darrere d'un pseudònim d'atribució desconeguda. L'obra li servia de distracció. De catarsi. Ara, tot era aquest llibre. Com que de l'editorial se'n preocupava poc... Sí, la seva vocació era la d'erudit.

—**Va començar com a erudit, fent fitxes dels municipis catalans.**

—Per això s'entenia tan bé amb en Rubió, l'Aramon i en Coromines.

Lluís Bonada